

Státní závěrečné zkoušky se v komplexu skládají z následujících tří částí:

1. Obhajoba bakalářské práce.
2. Učitelská způsobilost (bližší informace Ústavu pedagogiky jsou k dispozici v Moodle).
3. Didaktika praktického vyučování a odborného výcviku.

Ad 1) Obhajoba bakalářské práce

Rozprava k závěrečné práci, při které student prezentuje svou práci – objasní cíl práce, východiska a závěry, ke kterým při jejím zpracování dospěl, rovněž pak reaguje na posudek této práce a případné výtky ze strany oponenta, a poté odpoví na položené otázky členů komise.

Ad 2) Učitelská způsobilost

Část - PEDAGOGIKA

1. Definujte pojem výukový cíl. Vyjmenujte požadavky na formulaci výukových cílů, aby jich mohlo být ve výuce co nejefektivněji dosaženo. Vysvětlete pojem aktivní (aktivizační) slovesa. V rámci jednoho tématu uveďte čtyři konkrétní příklady jejich použití při formulaci výukového cíle. S využitím zvolené taxonomie vyhodnoťte náročnost těchto cílů.
2. Vyjmenujte pořadí všech hierarchicky uspořádaných úrovní kognitivních cílů Bloomovy taxonomie a charakterizujte kognitivní procesy specifické pro tuto úroveň. Ke každé úrovni formulujte jednoznačně odpovídající výukový cíl v rámci jednoho tématu.
3. Objasněte principy, na kterých jsou postaveny taxonomie cílů afektivních. Vyjmenujte pořadí všech hierarchicky uspořádaných úrovní afektivních cílů vámi vybrané taxonomie a charakterizujte procesy specifické pro tuto úroveň. Ke každé úrovni formulujte jednoznačně odpovídající výukový cíl v rámci jednoho tématu.
4. Objasněte principy, na kterých je postavena taxonomie cílů psychomotorických. Vyjmenujte pořadí všech hierarchicky uspořádaných úrovní taxonomie psychomotorických cílů a charakterizujte procesy specifické pro tuto úroveň. Ke každé úrovni formulujte jednoznačně odpovídající výukový cíl v rámci jednoho tématu.
5. Definujte pojem „učební úloha“. Vysvětlete funkci učebních úloh ve výuce. Formulujte požadavky kladené na učební úlohy. Představte taxonomii učebních úloh.
6. Ozřejměte, jaké jsou zásady práce učitele s materiálními didaktickými prostředky. Posuďte, jaké učební pomůcky lze ve vašem aprobačním předmětu používat při realizaci zásady názornosti, a uveďte je. Objasněte specifika didaktických prostředků s akcentem na technické výukové prostředky.
7. Prezentujte kategorii výuková metoda a uveďte jejich klasifikaci (dle vámi vybraného autora). Demonstrujte možnosti využití vhodných výukových metod ve výchovně vzdělávací činnosti.
8. Prezentujte kategorii organizační forma výuky a uveďte jejich klasifikaci. Demonstrujte možnosti využití vhodných organizačních forem výuky ve výchovně vzdělávací činnosti.
9. Prezentujte kategorii didaktické zásady a jejich význam v práci učitele. Vysvětlete postup učitelovy práce s chybou ve vyučování. Argumentujte chybou jako pozitivní jev pro učení žáka a uveďte konkrétní příklady práce učitele s chybou ve výuce.
10. Charakterizujte obecné principy práce učitele se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami – postupy diagnostiky, poradenství, intervence.
11. Popište systém kurikulárních dokumentů aktuálně platných pro školy regionálního školství. U dokumentů na státní úrovni vymeďte, čím a jak podmiňují podobu kurikulárních dokumentů na nižší úrovni.
12. Charakterizujte pedagogickou diagnostiku a argumentujte její význam v současné škole. Popište základní metody pedagogické diagnostiky. Charakterizujte způsoby a význam hodnocení ve školní praxi.
13. Objasněte školskou legislativu a uveďte práva a povinnosti účastníků vzdělávacího procesu s ohledem na provázanost školské legislativy s jednotlivými odvětvími práva soukromého a veřejného.
14. Charakterizujte základní přístupy, formy a stupně prevence rizikového chování v prostředí školy. Uveďte zásady primární prevence. Charakterizujte systém prevence ve školním prostředí - preventivní strategie školy, činnost jednotlivých aktérů.
15. Definujte základní znaky akčního výzkumu. Popište vznik a vývoj akčního výzkumu a analyzujte jeho teoretická východiska. Na základě zkušeností z praxe kategorizujte průběh a fáze akčního výzkumu. Srovnajte výhody a nevýhody akčního výzkumu s jinými typy výzkumu, při tomto srovnání použijte kritéria kvality metodologického výzkumu a jeho využití pro praxi učitele.
16. Objasněte proces učení a vzdělávání dospělých z hlediska jednotlivých fází, analyzujte indikátory úspěšnosti učení a vzdělávání dospělých, posuďte jejich důležitost při vzdělávání a učení dospělých. Specifikujte činnosti lektora ve vzdělávání dospělých, argumentujte požadavky na jeho způsobilost a vzdělavatelskou úspěšnost. Zdůvodněte svou stávající úroveň připravenosti na tuto roli.
17. Vysvětlete kategorii výchovný proces – etapy, fáze a principy výchovného procesu. Uveďte výchovné zásady a efektivitu výchovného procesu. Vysvětlete kategorii podmínky a prostředky výchovy.
18. Charakterizujte kázeň a autoritu učitele jako výchovný prostředek. Popište možnosti užití reflexe a sebereflexe jako nástroje prevence a diagnostiky syndromu vyhoření u pedagogických pracovníků.

Část – PSYCHOLOGIE

1. Předmět a význam psychologie, základní psychologické pojmy (osobnost, prožívání, chování, introspekce, extrospekce). Determinace lidské psychiky, přístupy k determinaci (bio-psycho-sociálně-duchovní pojetí), význam znalosti determinace v edukačním procesu.
2. Myšlení a inteligence. Myšlení (vymezení, pojem, soud, úsudek, myšlenkové operace rozhodování, faktory ovlivňující řešení problémů). Intelligence, vymezení, mentální věk, druhy inteligence. Úloha myšlení a inteligence ve vztahu k dalším psychickým procesům, které se podílejí na školní výkonnosti.
3. Význam emocí a motivace v edukačním procesu. Vymezení emocí, tělesná složka a výrazová složka emocí. Vlastnosti emocí (ambivalence, intenzita aj.) Vymezení motivace, druhy, význam. Faktory ovlivňující motivaci (nová situace a aktivita, vliv úspěchu a neúspěchu, naučená bezmocnost, sociální faktory, zájem, stanovení cíle, souvislost s předchozí činností, s životními cíli, tendence dokončit úkol.
4. Problematika socializace, význam. Primární, sekundární, kulturní a sociální vzorce chování, sociální role, socializace v rámci ontogeneze. Význam socializace pro rozvoj psychických procesů. Morálka a její vývoj. Socializace ve školním prostředí.
5. Sociální skupina. Definice skupiny, dělení skupin, skupinová dynamika, konformita, compliance, obedience. Vrstevnické skupiny, party. Školní třída jako sociální skupina. Formování vztahu mezi učitelem a žákem. Specifika komunikace mezi učitelem a žákem.
6. Psychologické otázky hodnocení žákova chování a výkonu. Pozitivní i negativní emocionální aspekt hodnocení, sociální aspekt. Vliv hodnocení na sebehodnocení a utváření osobnosti žáka (např. naučená bezmocnost, sebevědomí, motivace). Psychologická problematika školní klasifikace (motivační a demotivační faktor, zpětná vazba, seberegulační prostředek, funkce výchovná, funkce informační atd.).
7. Problematika školní úspěšnosti žáka. Osobnostní a jiné faktory ovlivňující školní úspěšnost (nadání /latentní a manifestní/, inteligence, vlohy, schopnosti, aspirace na výkon, naučená bezmocnost, motivační zdroje, sociální zázemí, emocionální charakteristiky). Utváření sebepojetí a sebevědomí žáka a jejich vliv na školní výkonnost a prožívání žáka. Souvislost mezi negativním sebepojetím a naučenou bezmocností.
8. Problematika učení. Vymezení, definice, vztah k psychickým procesům (kognitivním, emočním a volním). Typy učení: geneticky naprogramované typy učení, klasické podmiňování, instrumentální a operantní podmiňování, učení vhladem, teorie sociálního učení. Faktory ovlivňující průběh a výsledek učení. Formy a prostředky motivování – vývojové hledisko (motivační faktory mladšího a staršího školáka, dospívajícího).
9. Využití psychologických metod pro poznání osobnosti žáka. Pozorování, rozhovor, sociometrie, kresba. Nejčastější chyby při posuzování jiných osob (základní atribuční chyba, haló efekt, Pygmalion a Golem efekt, očekávání, potřeby, přání, stereotypy, předsudky, návyky, konzervativismus, dogmatismus, konformita, projekce, generalizace, citový vztah. Uplatnění při edukační práci učitele.
10. Psychologická charakteristika vývojového období mladšího školního věku. Vývojové změny v mladším školním věku. Tělesný, kognitivní, emoční a sociální vývoj. Vstup do školy, adaptace na školu a školní prostředí, osobnost učitele. Současný životní styl dítěte v mladším školním věku. Význam poznatků v práci pedagoga.
11. Psychologická charakteristika vývojového období staršího školního věku, prepuberta a puberta. Tělesný, kognitivní, emoční a sociální vývoj. Vývoj identity, akcelerace a disharmonie ve vývoji. Význam poznatků v práci pedagoga.
12. Náročné životní situace v edukačním procesu pro žáka a učitele (problematika stresu, jeho dimenze, frustrace, konflikt). Techniky zvládání stresu, obranné mechanismy). Úzkost, strach, tréma ve škole (vysvětlete a popište jejich dopad školní úspěšnost). Příčiny stresu ve škole u učitele a žáků.
13. Problematika dětí s psychickou deprivací. Příčiny vzniku, projevy, možná náprava. Základní psychické potřeby. Typy deprivace, psychická subdeprivace.
14. Neurotické obtíže v dětském věku. Příčiny vzniku, projevy, druhy zátěže typické pro jednotlivá vývojová období, konkrétní neurotické obtíže. Možná náprava, úloha učitele při těchto obtížích.
15. Poruchy chování. Klasifikace problémového chování, příčiny vzniku, agresivita a agrese, diferenciacie poruch chování.
16. Syndrom hyperaktivity, ADHD, ADD (příčiny vzniku, nejčastější projevy, přístup k těmto dětem). Přístup a výchovné postupy učitele.
17. Syndrom CAN, problematika týraného a zneužívaného a zanedbávaného dítěte (příčiny vzniku, psychické a fyzické týrání, sexuální zneužívání). Přístup a úloha učitele v této problematice.

Ad 3) Didaktika praktického vyučování a odborného výcviku:

1. Pojetí a význam didaktiky praktického vyučování a odborného výcviku.
2. Kompetence učitele praktického vyučování a odborného výcviku, kariérní systém učitele, DVPP.
3. Výběr výukových metod v praktickém vyučování a odborném výcviku. Problémové metody využívané v praktickém vyučování a odborném výcviku.
4. Základní pedagogické dokumenty používané učitelem praktického vyučování a odborného výcviku. Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání (filosofie, struktura, základní pojmy).

Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

5. Význam a možnosti motivace v praktickém vyučování a odborném výcviku.
6. Požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví při práci a na hygienu práce v praktickém vyučování a odborném výcviku.
7. Význam práce s technickou dokumentací a odbornou literaturou, využití technických prostředků v praktickém vyučování a odborném výcviku.
8. Didaktické zásady a příklady jejich uplatňování při praktickém vyučování a odborném výcviku.
9. Metody pedagogické diagnostiky v praktickém vyučování a odborném výcviku (výčet, popis, využívání).
10. Organizační formy v praktickém vyučování a odborném výcviku.
11. Hodnocení a klasifikace v praktickém vyučování a odborném výcviku. Pravidla hodnocení žáků.
12. Pracoviště praktického vyučování (pracoviště právnických a fyzických osob) – funkční spolupráce se střední školou, sociální partner školy, vyhláška o středním vzdělávání.
13. Vyučovací jednotka v praktickém vyučování a odborném výcviku, příprava učitele praktického vyučování a odborného výcviku na vyučovací jednotku.
14. Funkce výukového cíle při řízení výchovně vzdělávacího procesu (plánování, realizace, kontrola).
15. Profesní profil absolventa střední odborné školy/učiliště v kontextu RVP. Příprava závěrečných zkoušek učitelem praktického vyučování a odborného výcviku.
16. Aktuální trendy v českém středním odborném školství (v kontextu vzdělávací politiky EU). Česká školská soustava a mezinárodní standardní klasifikace úrovně vzdělávání ISCED.
17. Vnější a vnitřní evaluace školy a její význam pro rozvoj školy. Výroční zpráva školy.
18. Místo střední odborné školy/učiliště v celoživotním vzdělávání, schéma tvorby vzdělávacího programu pro aktivity celoživotního vzdělávání.
19. Specifika vzdělávání dospělých. Zkušenostní učení.
20. Problematika adaptace začínajících pracovníků, formální vztahy na pracovišti, obsah a struktura zákoníku práce.
21. Individuální přístup k žákům se specifickými vzdělávacími potřebami.
22. Edukační problémy na střední škole a jejich řešení v praktickém vyučování a odborném výcviku.